

Гнатенко І.А., к.е.н., доцент

*Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, м.Сєвєродонецьк
Кафедра економіки і підприємництва, доцент*

Рубежанська В.О.

*Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, м.Сєвєродонецьк
Кафедра економіки і підприємництва, здобувач*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕОРІЇ ТАКСОНОМІЇ ДЛЯ РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Регіональний ринок праці – динамічний та складний елемент ринкової економіки. На такому ринку переплітаються інтереси працівників та роботодавців, які відображаються у якості результатів попиту та пропозиції на робочу силу. Тому, важливим є дослідження особливостей функціонування ринку праці у регіонах в найбільш оптимальний та доцільний спосіб. Одним із таких способів є таксономічний аналіз, за допомогою якого можна здійснити інтегрування сукупності показників ринку праці, та в подальшому сформуванню рейтинг регіонів України за інтегральним показником. Зазначене надасть нам можливість виявити стан ринку праці на мезорівні, дослідити проблеми його розвитку та визначити внутрішні резерви щодо поліпшення його діяльності.

У таких умовах актуальним є здійснення рейтингового розподілу регіональних ринків праці за ступенем їх розвитку. Адже, такий рейтинг надасть можливість визначити проблемні зони, які потребують перспективного планування стратегії підтримки ринку праці з урахуванням вітчизняного та європейського досвіду.

Вагомий внесок у дослідження регіональних ринків праці внесли такі вчені, як: Л.С. Анікін, О.І. Воробйова, А.М. Колот, Е.Е. Немерюк, В.П. Петюх, В. Путіла, Є.І. Чернявська, О.О. Чупріна, М. Шаленко, Л.С. Шевченко та інші науковці.

Головною метою застосування таксономічного аналізу, у нашому випадку, є отримання узагальнюючого показника складного об'єкту, який дозволить здійснити рейтинговий розподіл регіонів України за ступенем динамічного розвитку ринку праці. До задач застосування таксономічного аналізу, в нашому дослідженні, слід віднести: узагальнення стану об'єкту дослідження за допомогою інтегрування сукупності показників ринку праці; забезпечення порівняння регіонів у часі за інтегральним показником.

В свою чергу отриманий рейтинговий розподіл надасть можливість визначити проблемні зони за розвитком ринку праці, які потребують перспективного планування стратегії підтримки ринку праці з урахуванням вітчизняного та європейського досвіду.

На рис. 1 зображено послідовність оцінки функціонування регіонального ринку праці за допомогою таксономічного аналізу.

Рис. 1. Послідовність оцінки функціонування регіонального ринку праці

Розрахунок таксономічного показника надав нам можливість здійснити рейтинговий розподіл регіонів України за розвитком ринку праці за 2015-2016 роки (табл. 1).

Рейтингові показники розвитку ринку праці за регіонами України за 2015-2016 роки

Місце		2015		2016	
		Назва регіону	Коефіцієнт	Назва регіону	Коефіцієнт
Лідери	1	м. Київ	0,586	м. Київ	0,573
	2	Київська	0,404	Київська	0,439
	3	Харківська	0,401	Львівська	0,358
	4	Миколаївська	0,381	Миколаївська	0,354
Переслідувачі	5	Львівська	0,376	Житомирська	0,332
	6	Закарпатська	0,367	Закарпатська	0,325
	7	Житомирська	0,358	Харківська	0,316
	8	Одеська	0,354	Одеська	0,312
Основна маса	9	Вінницька	0,343	Запорізька	0,3
	10	Дніпропетровська	0,333	Рівненська	0,291
	11	Черкаська	0,325	Чернігівська	0,284
	12	Сумська	0,321	Сумська	0,281
	13	Чернігівська	0,32	Дніпропетровська	0,28
	14	Рівненська	0,304	Чернівецька	0,273
	15	Запорізька	0,301	Вінницька	0,272
	16	Хмельницька	0,297	Черкаська	0,272
	17	Волинська	0,293	Хмельницька	0,265
	18	Івано-Франківська	0,292	Івано-Франківська	0,263
	19	Кіровоградська	0,289	Тернопільська	0,238
	20	Тернопільська	0,287	Волинська	0,235
	21	Полтавська	0,279	Полтавська	0,219
	22	Чернівецька	0,267	Херсонська	0,209
	23	Херсонська	0,223	Кіровоградська	0,192
Аутсайтери	24	Луганська	0,062	Луганська	0,129
	25	Донецька	0,021	Донецька	0,059

Джерело: розроблено автором

Відповідно запропонованих нами результатів рейтингового ранжування пропонується такий розподіл за категоріями: регіони-лідери (4 регіони), регіони-переслідувачі (4 регіони), регіони-основна маса (15 регіонів) та регіони-аутсайтери (2 регіони).

Виходячи з даних, зображених у табл. 1, постійно лідируючі позиції за розвитком ринку праці у таких регіонів: м. Київ та Київська область. До тимчасово-змінних лідируючих регіонів слід віднести: Харківську,

Дніпропетровську, Одеську, Миколаївську та Львівську області. Решта регіонів України займають місця у категоріях переслідувачів або основної маси та кожного року переміщуються між зазначеними категоріями. Незмінними за увесь досліджуваний період є позиції Луганської та Донецької областей. Тобто, саме ці регіони мають найбільш негативні показники розвитку ринку праці відносно інших регіонів України.

Картина розподілу показала, що найбільш розвинутий ринок праці у регіонах, які мають міцний промисловий потенціал, є бюджетоутворювальними, за рахунок певного зосередження основних засобів та функціонування в межах цих територій потужних інфраструктурних об'єктів ринку праці. Зокрема, у першій категорії – лідери - за підсумками 2016 року посіли такі регіони, як: м. Київ, Київська, Львівська та Миколаївська області.

Незмінність лідерських позицій м. Києва та Київської області у загальному рейтингу, пояснюється низкою переваг які наявні на цих територіях. Як приклад, тяжіння населення до зазначених територіальних одиниць, обумовлено цілою сукупністю факторів, серед яких природноресурсні, культурні, політичні, економічні, соціальні та ін. Ринок праці м. Києва є ядром національного ринку праці та має гіпертрофоване значення для усієї України. Практично усі показники, які ми враховували для розрахунку інтегрального показнику, в м. Києві та Київській області мають позитивне значення.

Зокрема, у м. Києві та Київській області поряд з іншими (Харківська, Дніпропетровська, Миколаївська, Рівненська, Сумська, Одеська, Вінницька області) рівень зайнятості населення віком 15–70 років перевищував середній показник по Україні. При цьому, найвище значення цього показника спостерігалось саме у столиці (62,3%). Звичайно, що ринок праці м. Києва та Київської області є більш перспективнішим відносно інших регіональних ринку праці. Зокрема, це можна спостерігати на прикладі відтворення робочої сили. Так, лише у трьох регіонах України був позитивним природний приріст населення (Закарпатська, Рівненська область та м. Київ). Вікова структура м.

Києва характеризується переважанням підлітків та дітей над особами віком понад 65 років, що значно відрізняє столицю від регіонів-аутсайдерів.

Окрім природного приросту вплив на відтворення робочої сили має механічний рух населення. Спонукальні чинники трудового мігранта до пошуку місця роботи на урбанізованих територіях Київщини позначаються у тому, що соціально-економічний розвиток у цьому регіоні є найвищим серед інших. Київщина вирізняється найвищими коефіцієнтами прибуття як у міждержавній, так і у міжрегіональній міграції населення України. Столиця стабільно є осередком притягання робочої сили з усіх регіонів України за рахунок: сучасних умов праці; високого рівня оплати праці; розгалуженої системи перенавчання та підвищення кваліфікації кадрів; постійного зростання попиту на робочу силу тощо.

Таким чином, можна відзначити, що позиції регіонів-лідерів здебільш обумовлені наявними перевагами, які забезпечують ефективний розвиток ринку праці на цих територіях, серед яких: природо-ресурсні, культурні, політичні, економічні та соціальні переваги. Водночас, досить тривожним сигналом є перебування Донецької та Луганської областей в аутсайдерській категорії. Звісно, що військові події викликали значний дисбаланс загального соціально-економічного розвитку даних східних територій. Тобто, адміністративна та ринкова підтримка у зазначених регіонах є недієвою, адаптаційні можливості ринку праці повністю вичерпані. Отже на часі, ретельний аналіз проблем функціонування ринку праці в Луганській та Донецькій областях та формування на цій основі стратегії сталого розвитку зазначених територій в напрямках забезпечення: повної зайнятості; оптимального балансу попиту та пропозиції на робочу силу; процесу відтворення робочої сили тощо.

Список використаної літератури:

1. Державна служба статистики України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>